

آداب و رسوم تولد و نامگذاری در فرهنگ چین

مترجم: جعفر راسی تهرانی

Jafar_rasi@yahoo.com

درآمد

چینی‌ها برای خانواده شأن و مقام خاصی قائلند. چه از طریق خانواده است که اصل و نسب ادامه می‌یابد و این استمرار نسل‌هاست که حیات یک ملت را حفظ می‌کند و پایدار نگه می‌دارد. به همین دلیل فرزند آوردن و پرورش کودک در چین در کانون توجه همه اعضای خانواده قرار دارد، به طوری که آنان این موضوع را به مثابه وظیفه‌ای اساسی و اخلاقی پذیرفته‌اند.

یک ضرب‌المثل چینی در این باره می‌گوید: "بدترین کسانی که به پدر و مادر بی‌احترامی می‌کنند، آنانند که خود فرزندی ندارند".

توجه وافر چینی‌ها به فرزند آوردن و پرورش کودکان را می‌توان از وجود و اجرای بسیاری از مراسم و آداب در این زمینه درک کرد. این آداب و رسوم در اصل بر مبنای اعتقاد به

حمایت از کودکان ایجاد شده‌اند. (۱)

قبل از تولد

هنگامی که در خانواده ای مشخص می‌شود زنی باردار است، اطرافیانش می‌گویند او "شادمانی دارد" و همه افراد خانواده او و همسرش از این بابت احساس شادی فراوانی می‌کنند. در سرتاسر دوران باروری از او و جنین به خوبی مراقبت می‌شود تا هیچگونه آسیبی به جنین نرسد و نسل جدید به سلامت کامل از نظر جسمی و ذهنی پا به دنیا بگذرد.

به منظور نگهداشتن جنین در شرایط مناسب، غذای کافی مقوی و برخی داروهای سنتی چینی که گفته می‌شود برای رشد و سلامتی جنین سودمند است در اختیار مادر قرار می‌گیرد.

(۱) بسیاری از مهاجران چینی مقیم آمریکا و کشورهای دیگر به اجرای این گونه مراسم پای‌بند هستند، به خصوص نسل قدیم.

وقتی نوزاد متولد می‌شود مادر باید به مدت یک ماه در بستر بماند تا بهبودی کامل حاصل شود. این موضوع در زبان چینی زیویونزی (zuyuezi) نامیده می‌شود. به زائو توصیه می‌شود در این مدت در منزل بماند و از آنجا خارج نشود. چینی‌ها باور دارند که سرما، باد، هوای آلوده و خستگی، اثر نامناسبی بر سلامتی مادر و در نتیجه بر زندگی آینده او می‌گذارد.

در بعضی از نقاط چین این دوران باید ۴۰ روز طول بکشد. در این مدت زائو نباید با آب سرد حمام کند و باید از خوردن غذاهایی با طبع سرد پرهیز کند. پوشیدن لباسهای مناسب برای گرم نگهداشتن بدن اهمیت فراوانی دارد. اگر وضع مالی خانواده اجازه دهد، حداقل برای دو هفته اول خانم‌هایی متخصص در این امور را برای کمک به مادر و فرزند به خدمت می‌گیرند.

بر اساس عقاید سنتی چینی، مادر و فرزند در این مدت به شدت آسیب پذیرند و باید مراقبت لازم و کافی از هر دو به عمل آید. مادر همچنین باید بین دو نیروی "یین (۱)" (مونث، تاریکی، سرما و...) و "یانگ (۲)" (مذکر، روشنی، گرما و...) در بدنش تعادل برقرار کند. زیرا پس از زایمان نیروی "یین" بسیار فراوان‌تر از نیروی "یانگ" است و او باید غذاهای گرم بخورد و از حمام کردن با آب سرد پرهیزد... تا مبادا سرما بخورد.

در برخی نقاط چین، اطرافیان با دیدن نوزاد از به کار بردن کلمات تمجیدآمیز خودداری می‌کنند زیرا می‌ترسند توجه ارواح خبیثه و شرور را به وجود نوزاد جلب کنند، در عوض او را با جملات و کلمات ناپسند مخاطب قرار می‌دهند تا بدینوسیله او را دچار شر ارواح خبیثه نکرده باشند.

باور دیگر مربوط به شکل ظاهری ناف نوزاد است، اگر ناف فرو رفته و گرد باشد آنرا به نشانه زندگی سعادت‌مند برای نوزاد می‌دانند، در حالی که ناف برآمده و توپر از نظر آنان خوش‌یمنی کمتری برای صاحبش خواهد داشت. می‌گویند کودکی که به اصطلاح دو "فرق سر" داشته باشد شرور و نافرمان خواهد شد، کودکی که گوش‌های پهن و بزرگ داشته باشد با خوشبختی و کامروایی زندگی خواهد کرد. باید سر نوزاد را هر چند وقت یکبار با ضربه‌های ملایمی نواخت تا کاملاً گرد و قشنگ شود.

در برخی مناطق، باور عمومی بر این است که نوزادی که مرتباً گریه و بی‌تابی می‌کند از طرف ارواح خبیثه مورد آزار و اذیت واقع می‌شود و برای دفع آنان، یک برگ درخت دارابی (گریپ فروت چینی) را زیر ملافه اش قرار می‌دهند. همچنین برای اینکه روح نوزاد جسم او را ترک نکند از او مراقبت دائمی می‌کنند. وقتی نوزاد می‌خوابد صورت او را نباید پودر سفید بچه بزنند، چون روحی که از بدن او خارج شده است پس از بازگشت قادر به شناسایی او نمی‌شود و نمی‌تواند به

(1) Yin

(2) Yang

جسمش ملحق شود. بعد از اینکه نوزاد کمی بزرگتر شد بر گردن او یک طلسم یا تصویر بودا یا گردن بند سیاه می‌آویزند تا از او محافظت کامل بعمل آید.

مراسم جشن تولد یک ماهگی

یک ماه پس از تولد، جشن کوچکی به مناسبت تولد عضو جدید خانواده برپا می‌شود. مهمانان - بستگان نزدیک و همسایگان - هدایایی مثل لباس کودک و عصاره گوشت مرغ (برای مادر) به خانواده میزبان می‌دهند و در عوض کلوچه‌های کوچکی به رنگ زرد و قرمز دریافت می‌کنند. کلوچه‌هایی پر از بادام زمینی به همراه تخم مرغ‌های آب پزی که به زیبایی با رنگ قرمز تزئین شده‌اند. فردای روز جشن، موی سر نوزاد را می‌تراشند این موها را موقتی می‌دانند و با این کار شرایط را برای روئیدن موی دائم فراهم می‌سازند.

یکی از دلایل برگزاری جشن تولد یک ماهگی به موضوع میزان بالای مرگ و میر نوزادان در سالهای بسیار دور مربوط می‌شود. در آن دوران وقتی یک ماه از تولد نوزادی می‌گذشت و او از خطر مرگ رهایی می‌یافت، برایش جشن تولد می‌گرفتند.

در دادن هدیه به نوزاد یا والدینش نکاتی چند مورد توجه قرار می‌گیرد، از جمله اینکه هرگز به آنان ساعت یا وسیله‌ای شبیه آن هدیه نمی‌دهند. (ساعت نشانگر وجود یک پایان است).

دوستان و آشنایان با هدیه‌دادن هدایای کوچک از قبیل لباس و اسباب‌بازی اکتفا می‌کنند و دادن هدایای بزرگتر و

گرانقیمت‌تر بر عهده افراد نزدیک خانواده است.

در بعضی جاها مثل تایوان، اگر نوزاد دختر باشد، والدین به مهمانان تخم مرغ رنگ کرده (قرمز) می‌دهند. اگر پسر باشد با پختن نوعی شیرین پلو از مهمانان پذیرایی می‌کنند. مهمانان نیز در پاسخ به نوزاد پول کادوییچ شده (در کاغذ قرمز)، طلا و نقره و... هدیه می‌دهند. در این مراسم به کودک از سر تا پا لباس قرمز می‌پوشانند. البته در مناطقی از چین جشن تولد یک ماهگی فقط برای نوزاد پسر برگزار می‌شود.

در این مراسم تخم مرغی را روی سر کودک می‌غلطانند و کمی از موی سر او را می‌چینند. تخم مرغ به خاطر شکل گرد و سطح بیضی که دارد نماد خوش قیافگی و باروری است. در این مراسم اعضای خانواده به خوردن رشته‌های دراز می‌پردازند و برای اطلاع دادن تولد عضو جدید خانواده بین همسایگان تخم مرغ رنگی توزیع می‌کنند.

مراسم نامگذاری

انتخاب نام خوب برای کودک با اهمیت است. به نظر چینی‌ها، نام کودک به نحوی می‌تواند آینده او را تعیین کند. بنابراین در مسئله انتخاب اسم همه عوامل ممکن را باید در نظر بگیرند. طبق سنت مرسوم، هر اسم دو بخش اصلی دارد، نام خانوادگی و کاراکتری (واحد الفبایی) که نشانگر جایگاه فرد در شجره خانوادگی است. البته در اسم کوچک فرد کاراکتر دیگری وجود دارد که انتخاب آن به سلیقه و دلخواه شخص اسم گذار است.

کاراکترهای مشخص‌کننده جایگاه فرد در شجره خانوادگی را

در چین از روزگاران قدیم باور بر این بوده است که جهان از پنج عنصر اصلی ساخته شده است؛ فلز، چوب، آب، آتش و خاک. اسم یک شخص باید شامل عنصری باشد که در آن ۸ کاراکتر موجود نباشد. بنابراین برای مثال اگر ۸ کاراکتر فردی فاقد عنصر آب باشد، نام او باید دارای واژه‌هایی مثل رودخانه، دریاچه، جز و مد، دریا، نهر، باران، یا هر کلمه‌ای باشد که تداعی‌کننده آب است. چنانچه اسم او فلز نداشته باشد در این صورت باید در نامگذاری او از واژه‌هایی مثل طلا، نقره، آهن یا فولاد استفاده کنند.

برخی افراد معتقدند که تعداد حرکت‌های قلم در نوشتن نام شخص، بر سرنوشت او تأثیر فراوانی می‌گذارد. از این رو زمانی که می‌خواهند برای کودکی نام انتخاب کنند تعداد

معمولاً اجداد و نیاکان انتخاب کرده‌اند آنان این کاراکترها را گاهی از ابیات شعرها می‌یابند و گاهی نیز به صورت ابتکاری تعیین می‌کنند و برای استفاده نوادگان خود در شجره نامه خانوادگی درج می‌کنند. به همین سبب می‌توان با نگاه کردن به اسامی افراد یک خاندان فهمید هر یک چه نسبتی با دیگران دارد.

یکی دیگر از رسوم رایج، یافتن ۸ کاراکتر نوزاد و عنصرهای موجود در آنهاست. (کاراکترها دو به دو تشکیل چهار زوج می‌دهند که هر زوج شامل یک ساقه آسمانی و یک شاخه زمینی است که در زمانهای پیشین در فال بینی و پیش‌گویی استفاده می‌شده است).

حرکت‌های قلم را هم در نظر می‌گیرند. تعداد حرکت‌های قلم در نوشتن هر کاراکتر به عنصر بخصوصی مربوط می‌شود. مثلاً کاراکتر ۲ حرکتی به عنصر چوب ارتباط دارد. کاراکتر ۳ و ۴ حرکتی به آتش، ۵ و ۶ حرکتی به خاک و ۹ و ۱۰ حرکتی به آب و ۷ و ۸ حرکتی به عنصر فلز مربوط می‌شود. مجموع تعداد حرکت‌های یک اسم نیز بخت و اقبال شخص را تعیین می‌کند. برای مثال دوازده حرکت حاکی از وجود بیماری و شکست در زندگی است. در صورتی که هشتاد و یک حرکت نوید آینده‌ای سعادتمند و شادمان می‌دهد. در نامگذاری کودک پنج اصل را رعایت می‌کنند: ۱- نام

باید معنی خویشاوندی داشته باشد(اسم‌هایی که نشان‌دهنده ثروت و تندرستی باشند به طور ویژه مورد پسند واقع می‌شوند) و از انتخاب اسم‌هایی که امکان برداشت منفی داشته باشد پرهیز می‌شود. ۲- هنگام تلفظ خوش آواز و گوش نواز باشد. ۳- نام باید نشانگر محاسبه ریاضی قابل پسندی باشد(در تعداد حرکت‌های قلم توضیح داده شد) ۴- با توجه به نیروهای بین و یانگ هماهنگی و هارمونی ایجاد شده باشد. ۵- شامل یکی از عناصر پنجگانه باشد.

مثلاً در نام پسری که lok - mei - foo (لوک، می-فو) انتخاب شده است معنی کلی آن "ببر زیبا"ست. در این نام،

mey همان اسم شجره نامه‌ای اوست که در نام تمام عموزاده‌هایش وجود دارد. Foo به معنی ببر است و به این دلیل که در سال ببر متولد شده است این نام را برایش انتخاب کرده‌اند. البته دلیل دیگر آن برای مذکر ساختن کلمه mei است که واجد نیروی مؤنث (یین) است.

بعضی از پدر و مادرها ترجیح می‌دهند که کاراکتری را از نام یک شخص برجسته انتخاب کنند، به این امید که فرزندشان از بزرگی و شکوه او بهره‌مند شود. کاراکترهایی با معانی شکوهمندانه و امیدوارانه در بین انتخاب‌ها مقام نخست را به خود اختصاص می‌دهند. برخی والدین نیز آمال و آرزوهای خود را در انتخاب نام فرزند دخالت می‌دهند. وقتی که آرزوی داشتن فرزند پسر دارند ممکن است نام دختر خود را ژاودی (zaudi) بگذارند که به معنی "در انتظار برادر" است. اولین رویداد مهم در زندگی کودک تازه متولد شده مراسم جشن یک ماهگی (manyue monyut) (مان یوئه یا مون یوت) اوست. در خانواده‌هایی که پیرو آیین بودایی یا تائویی هستند در بامداد روز سی ام تولد کودک، قربانی‌هایی نثار معابد می‌شود تا خدایان آن نوزاد را در زندگی پیش رو حفظ و حمایت کنند. همچنین به صورت مجازی تولد عضو جدید خاندان را به اطلاع اجداد و نیاکان او می‌رسانند. برطبق سنت مرسوم، بستگان و دوستان در مراسم انتخاب اسم، هدایایی از پدر و مادر نوزاد دریافت می‌کنند که نوع آنها در نقاط مختلف کشور فرق می‌کند ولی چه در شهر و چه در روستا تخم مرغ رنگ شده (قرمز) همیشه یک جزء ثابت این

هدایا خواهد بود. دلیل انتخاب تخم مرغ قرمز احتمالاً این است که آنرا نشانه تغییر فرایند حیات می‌دانند. ضمن اینکه گرد بودن شکل ظاهری آن نماد زندگی هماهنگ و سازگارانه و شادی است. تخم مرغها را به این دلیل قرمز رنگ می‌کنند که این رنگ در فرهنگ چین علامت شادمانی است. علاوه بر تخم مرغ، خوراکی‌هایی مثل شیرینی، گوشت مرغ و گوساله نیز هدیه داده می‌شود. این هدیه‌ها همیشه به صورت زوج اهداء می‌شود. در خلال مراسم یک ماهگی، بستگان و آشنایان نیز هدایایی به خانواده نوزاد می‌دهند که شامل اسباب بازی، خوراکی، وسایل مورد نیاز کودک، انواع طلاجات و اشیاء نقره‌ای است. اما معمولترین هدیه مقداری پول است که با کاغذ قرمز کادوییچ کرده‌اند. پدربزرگها و مادربزرگها برای نشان دادن محبت و علاقه صمیمانه به نوه خود طلا یا نقره به او هدیه می‌دهند. در پایان روز، والدین کودک در منزل یا رستوران با شام مفصلی از مهمانان پذیرایی می‌کنند.

جشن تولد افراد مسن

به طور معمول و مرسوم، چینی‌ها تا به ۶۰ سالگی نرسند اهمیت چندانی برای سالگرد تولد قائل نمی‌شوند. مراسم سالگرد تولد ۶۰ سالگی به منزله نقطه مهمی در زندگی هر فرد محسوب می‌شود و از این رو اغلب جشن بزرگی به همین مناسبت برپا می‌کنند. پس از آن، هر ۱۰ سال یکبار مراسمی برگزار می‌شود یعنی در ۷۰ سالگی، ۸۰ سالگی و... تا زمانی که او از دنیا برود. عموماً هر چه سن شخص بیشتر باشد جشن باشکوهتر برگزار می‌شود. روش احتساب سن و سال در

فرهنگ چینی با روش غربی‌ها تفاوت دارد. در چین سن هر فرد را از نخستین روز سال قمری جدید به حساب می‌آورند، بدون توجه به اینکه در چه ماهی از سال به دنیا آمده باشد. نوزاد یک سال دارد و به محض اینکه سال جدید فرا برسد، او دو ساله خواهد شد. بنابراین آنچه ممکن است باعث گیج شدن یک فرد غربی شود این مطلب است که نوزادی دو روزه یا حتی دو ساعته از نظر فرهنگ چینی دو ساله به حساب می‌آید. این امر وقتی واقع می‌شود که نوزاد در آخرین روز یا در آخرین ساعت سال قدیم به دنیا آمده باشد. یک روش دیگر احتساب سن نوزاد این است که مبنای آن زمان انعقاد نطفه در نظر می‌گیرند. بنابراین هنگامی که نوزاد متولد می‌شود تقریباً یکسال دارد.

در اغلب موارد این پسر یا دختر بزرگ خانواده است که برای نشان دادن احترام به والدین سالخورده برایشان مراسم جشن تولد برپا می‌دارد و بدین وسیله مراتب تشکر و قدردانی خود را از زحمات و اقدامات آنان ابراز می‌دارد و بر طبق رسوم، خوراکی‌هایی که به طور نمادین نشان‌دهنده خوشی و شادمانی‌اند پیشکش والدین می‌کنند. در صبح روز جشن، پدر یا مادر یک کاسه رشته بلند (long - noodle) معروف به "رشته عمر طولانی" می‌خورد. رشته بلند در چین نماد عمر پر برکت و طولانی است. در این چنین مراسم ویژه، تخم مرغ نیز از جمله خوراکی‌هایی است که به والدین کهنسال پیشکش می‌شود.

برای شکوه بخشیدن به جشن تولد از بستگان دعوت به

عمل می‌آید. در فرهنگ چینی چرخه عمر با رسیدن ۶۰ سالگی کامل می‌شود و ۶۱ سالگی در حقیقت آغاز چرخه جدید زندگی است. وقتی شخصی ۶۰ ساله می‌شود، می‌توان انتظار داشت که صاحب یک خانواده بزرگ پر از فرزندان و نوه‌ها باشد. به این سن و سال باید افتخار کرد و به همین دلیل است که افراد مسن در ۶۰ سالگی به برگزاری جشن تولد مبادرت می‌ورزند.

بدون توجه به بزرگی یا کوچکی جشن تولد، رشته بلند و هلو که هر دو نماد عمر طولانی هستند از اجزای ثابت این جشن به شمار می‌آیند. شاید کمی تعجب کنید از اینکه بدانید هلوهای جشن، هلوی واقعی نیستند. آنها نوعی شیرینی مخصوص‌اند که چون به شکل هلو درست شده‌اند هلو نامیده می‌شوند. وقتی رشته‌ها پخته شد، آنها را نباید ریز کرد یا برید، زیرا رشته کوتاه شده می‌تواند معنی بد و نامناسبی داشته باشد. هر کسی که در مراسم شرکت می‌کند، از هر نوع خوراکی فوق‌مقداری می‌خورد تا بهترین آرزوهایش به ستاره طول عمر برسد.

افراد حاضر در جشن به طور مرسوم هدایایی به پدربزرگ یا مادر بزرگ می‌دهند. این هدایا شامل دو یا چهار تخم مرغ، رشته بلند، هلوی مصنوعی، نوشیدنی تقویتی یا پول کادوپییچ شده (کاغذ قرمز) است.

منبع: